

Presentació de *Terminal B*
Aràbic (Lluçmajor), 17 de febrer de 2009

- Pots parlar de la por, malgrat que jo pens que el llibre no és un llibre sobre la por.

Les formulacions negatives que tant agraden a en Bezares a les seves descripcions.

Aquesta va ser l'escomesa que l'autor em va fer de tot d'una quan em proposà presentar *Terminal B* amb en Toni Catany (llavors s'hi afegí en Sebastià Alzamora).

Se suposa que, si jo sé qualche cosa de res, és de pors. Bona part de la meva feina està dedicada a la seva anàlisi i a la d'altres emocions en el seu vessant de patiment. Un esquer, doncs, perquè m'avingués a fer una cosa que, fins avui mateix, no havia fet mai ni mai m'hauria pensat fer: presentar un llibre literari.

Certament *Terminal B* no és un llibre de pors. Però allò que m'ha aclaparat a mi durant aquestes darreres setmanes sí que ho és, por (tècnicament seria més

aviat ansietat excessiva, aprehensió ansiosa orientada al futur amb sentiments d'incontrolabilitat)

En qualsevol cas, una de les millors maneres de combatre els temors que ens poden fermar és fer el contrari d'allò que ens dicten. Essent així, no podia fer res més que acceptar.

Vaig acceptar, sí, però sense saber gens ni una mica quin era el meu paper a la festa. De pors, és evident que no era gens pertinent parlar-ne. Per fer qualche cosa semblant a crítica literària el risc de ridícul personal era més que risc, era certesa.

Després de setmanes de turment, en forma de pensaments intrusius recíclics, típic resultat de les meves disfuncions inhibidores en els circuits de comunicació entre l'escorça prefrontal i el sistema límbic, una estructura cerebral més primitiva i crítica, entre d'altres coses, per a la resposta emocional i la motivació, vaig decidir que havia de ser jo, sense voler fer altre cosa, i molt menys fer servir el meu jo professional. Ningú ho diria després de la collonada de la darrera frase.

Un jo net i amb dos vessants: el de lector ras i el de l'amic que té accés a aspectes més estrictament personals del món de l'autor (i dels quals ell m'ha autoritzat expressament a parlar-ne, si calia).

Un lector, jo, que té la literatura com a pur entreteniment (és a dir, que llegeix, quan no es tracta de textos de la meva disciplina, sense pensar mai que d'això n'haurà de parlar en públic, elaborar-ne un discurs, ni incorporar-ho al seu bagatge de coneixements per obligació formativa). A tot estirar, respondre, durant una xerrada amb els amics, a un "què t'ha semblat tal llibre?"

Doncs això és el que faré, un mestall d'aquests dos jo. El món de la psicologia clínica el deixarem per a un altre moment, que d'això jo ja en tenc moltes d'oportunitats al llarg del dia.

Agafant el lector ras, o millor dit, la conversa entre dos lectors rasos i no excessivament cultivats, s'hi imposa una primera pregunta (o dues que sempre van plegades). I amb això començaré els tres apartats en què he estructurat el discurs sobre el llibre.

a. De què va el llibre? T'ha agradat?

Terminal B és un llibre de pèrdues, desconcerts, decepcions, il·lusions frustrades, desigs efímers, fugides, aparicions i desaparicions sobtades (els instants decisius de què ens en parlarà en Toni Catany) que marquen els trànsits vitals dels personatges.

Però *Terminal B* no és un llibre pessimista, com ben ràpidament s'avança a dir-me en Bezares quan jo li comentava coses de la meva lectura. Tal volta nostàlgies, però no pessimisme. Certament aquesta no és la flaire que desprenen els textos i perquè, com diu l'autor a *El col·leccionista*: "Penses el final del conte, que no és el final de la història..." I el final de la història dependrà sempre del to

afectiu del lector en el moment de viure el conte. El to afectiu que tony tot el nostre entorn, per molt que fem passes per resistir-nos-hi. Per tant, qui hi vegi pessimisme és perquè, probablement, no es troba en el seu millor moment anímic.

Són contes d'amor i desig. Molts d'ells de carnalitat encesa, de vegades ben explícita i tòrrida. Però, en general, no és ja la carnalitat hiperbòlica d'altres obres d'en Bezares.

Contes d'amor i desig, deia, i per tant de desamor, desencontres, neguits, indecisions, desconcerts, decepcions (que arriben a la culminació quan a *El ganivet de sushi* una parella trenca "perquè" (ell) "s'interessava més pels peixos morts que per jo"), culpes, penediments, pesos feixucs, ganes de fugir (o de retornar).

En qualsevol cas, fins i tot per als qui abordin el llibre en condicions disfòriques i que hi podrien veure aquell pessimisme de què parlàvem fa una estona, també tenim dos contes de transcurs i final felicíssim (*Somiaven que volaven* i *Abans de pujar a l'avió*).

En ambdós, la por compartida és just l'avantsala del desig i del plaer inesperats. Una càrrega feixuga de la qual els personatges s'alliberen, no per acabar topant una cosa nova i inesperada, sinó trobant allò que potser havien perdut o que mai havien acabat de trobar. Com diu en Bezares, a *Somiaven que volaven*, fent servir paraules que l'historiador de l'art Walter Pater dedica al que es considera fundador de la disciplina J.J. Winckelmann, "... en els fantàstics viatges cap al desconegut que hi havia en la seva ment sempre semblava que hi havia un sentit nostàlgic d'alguna cosa perduda que calia recuperar, més que el desig de descobrir alguna cosa nova"

Em pens que aquesta és una constant de tot *Terminal B*. Un sentiment molt semblant al d'aquell home que, ja molt viatjat, s'estima més visitar els llocs estimats que descobrir-ne de nous.

I tancant el llibre, *Abans de pujar a l'avió*, que en termes bezarians podríem definir com a vera història d'amor sense carnalitats hiperbòliques però amb apassionada demesia en la devoció amorosa.

Una qüestió per a mi important: a tot el llibre l'individu n'és el protagonista. Relacions personals amoroses de la naturalesa més diversa (amants, matrimonis, parelles heterosexuales i homosexuals, maternofiliales i algunes, de les més sentides, amb animals pel mig, i no parl de zoofília, que no se'm malinterpreti), sovint triangulades (que no vol dir que siguin triangles) i més aviat quadri, penta o hexangulades. Però no és la relació el que en destaca, sinó allò que hi viu un dels individus que en són part. És un llibre d'individualitats que, al meu parer, es veuen, curiosament, molt reforçades en els contes narrats en segona persona (l'autor va alternant els contes en primera, segona i tercera persona).

És un llibre Bezares, d'estil i contingut Bezares. Amb prou novetats, això sí, però sense grans canvis de rumb. Entre les moltes continuïtats més, que evidents, jo fins i tot hi he cregut veure un record-homenatge a algun dels seus referents passats, el mite de la casta Susanna i els vells, al conte *El noi de les algues*.

I és un llibre de dotze contes, no dotze contes aplegats a un recull narratiu. És un tot, un cos petri que, a més, fins i tot millora en una segona lectura i amb una lectura atenta i escrutadora.

Com els al·lots, almenys els d'altre temps, que en sortir del cinema volíem contar i recontar amb tots els detalls les diverses escenes de la pel·lícula que ens havia agradat, a mi em vénen ganes de xerrar de tots i cadascun dels contes. Cada conte és una gran pel·lícula o una escena indispensable de la pel·lícula.

b. Idò què ho feia que en Bezares proposàs inicialment que jo parlàs de les pors?: Els avions i la por dels avions com a decorat jugarer autoreferencial i metàfora dels trànsits.

Ja hem dit que *Terminal B* no és un llibre de pors. Com *Fargo* no és una pel·lícula sobre el fred, ni *Smoke* una sobre el tabac, ni el Festí de Babette un programa gastronòmic televisiu. La por hi és – la por de volar amb avió i tots els contextos que s'hi associen – però no és, ni molt menys, la protagonista. És el decorat jugarer del món autoreferencial que l'autor utilitza, com no ho havia fet a cap altre llibre seu, per situar-hi històries.

Bezares no és precisament un amant dels aeroports ni d'agafar avions, però també sap que vèncer les pors passa per actuar a l'inrevés del que elles ens impulsen a fer o deixar de fer. A *Terminal B* no hi ha cap personatge que no pugui a l'avió, per malament que s'ho passi fent-ho.

A tots els dotze contes que fan el llibre, ens hi apareixen, i tot sovint com a escenaris bàsics, aeroports, estris voladors diversos o ambdues coses. Ja ens hi surt al mateix nom del llibre, *Terminal B*, però també en els títols de quatre contes del dotze contes: *L'ultralleuger i l'advent*, *L'hidroavió*, *Somiaven que volaven*, *Abans de pujar a l'avió*.

A banda d'un ultralleuger i un hidroavió, ens hi trobarem helicòpters, globus aerostàtics, paracaigudes estirats per llanxes, avionetes propagandístiques platgeres, descripcions finíssimes de terminals aeroportuàries, hotels propers a l'aeroport on s'hi hostatgen les tripulacions, interiors d'avions i les fases bàsiques d'un vol (enlairament, creuer i aterratge), presentacions molt acurades de l'ansietat prèvia al vol...

Els aeroports i els vols com a metàfores dels trànsit, però també, i jo diria que sobretot, com a escenaris del neguit, de les ansietats, de les pors que solen acompanyar els trànsits. Els aeroports i tot allò que els envolta són retratats com a llocs anodins, inhòspits. Bezares hi crea un ambient de tensió de vegades pròpia d'un *thriller* psicològic que, en algun conte, com a *Càndida i el Pinar*, un conte

d'allò més cinematogràfic, malgrat no sigui per l'ambient aeroportuari, té tocs de pel·lícula de terror amb aires de *La Resplendor*. I amb detalls fellinians: un helicòpter compareix de forma repetida, sobtada i aparentment sense cap sentit, com ho fa el motorista eixelebrat a Amarcord.

En definitiva, un joc autoreferencial que proporciona un escenari magnífic per a les històries que ens conta el llibre.

c. El llibre més autoreferencial d'en Bezares

L'aspecte autoreferencial no s'atura en la relació particular de l'escriptor amb el món aeronàutic.

Bezares sempre ha tengut especial gust per evocar als seus llibres les ciutats viscudes o desitjades, però més aviat són això, evocacions. Aquí s'hi mantenen (Florència, Berlín, Brno, Plzen, Roma, Venècia, París, Praga...), però ara n'hi ha de més properes i que no són tot just evocacions sinó escenaris narrats, perfectament reconeixibles i referents bàsics de la geografia personal més quotidiana de l'escriptor: Lluçmajor, Randa, s'Arenal d'en Tem, escenes ciutadanes carregades d'ironia o més aviat de cinisme cru. I descripcions paisatgístiques que a mí també em resulten una novetat.

El menjar i/o el beure, sovint ambdós, surten a tots els contes, llevat d'un. I hi surten des de la perspectiva gourmanda d'en Bezares. Del Bezares que s'enamora d'un tall de tonyina, que cuina amb devoció i mestria, que tant gaudeix d'un entrepà ben fet a un cafè atrotinat com de la cuina japonesa més delicada i fusionada, de la cervesa excessiva o del tast lleuger del vi.

Talls de tonyines precioses, rissotto, carn humida de xai, entrepans de bacallà amb tomàtiga, sushi, aguiats de carn sucosa, gall dindi, ganivets per tallar el peix, una amanida platgera, restaurants, cafès, cellers ciutadans, abundància de passió sexual i de guisats. "El centre de la nostra relació sempre ha estat una taula parada amb tota mena de menjues..."

I a la perspectiva gourmanda també hi tenen lloc la incapacitat de menjar als avions o als aeroports, no només per la tristor de les menges que s'hi donen, sinó també per la incompatibilitat entre la ingesta i l'ansietat en aquelles persones que, de forma molt saludable, no cauen en la bojor de la restricció alimentària voluntària.

Vi (la beguda predominant a les narracions) porto, cervesa, martini sec, gintònic, grappa. Un bon ventall espirotós, però molt contingut. Continu, això sí, però sense excessos embriacs.

I no és ni menjar ni beure, però com si ho fos: el tabac. Els personatges d'en Bezares fumen i s'ho passen malament si no poden fumar (un motiu més per no anar gaire d'aeroports).

Però la culminació autoreferencial la tenim en dos contes. *La cambra de les meravelles* on hi surt ell, però com qui no vol la cosa, com a fent de Hitchcock. La seva tarja d'embarcament d'un vol París-Mallorca compareix dins el llibre que llegeix el personatge que fa el mateix trajecte, i al mateix seient, i en què es parla de les pedres bezares.

I *El col·leccionista*, on en Bezares, protagonista, ens narra la ideació i el procés d'elaboració i reelaboració mental d'un conte on la realitat i la ficció que vol crear l'escriptor s'entrecreuen, mentre ell va fent vida pel poble, on topa amb els personatges que reviuran als seus escrits. Fins i tot en les pensades del narrador ens hi surt un amor adolescent d'en Miquel que sovint, a l'hivern, tenia sedes a les mans (una placera porrerenca que a tota hora desprenia olor de verdura, si no ho duc malament).

A *Terminal B* molts personatges "s'alliberen d'un pes feixuc". Ara som jo qui ho farà, passat aquest instant decisiu. No sé si acabaré trobant mai la cosa perduda que em cal recuperar, però allò que és cert i segur és que ara, tot escoltant els qui en saben, faré una copeta de vi.

Aquest és el final del meu conte però, afortunadament, no és el final de la història.

Miquel Tortella-Feliu